

میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه له بهدواداچووینیکی رۆژنامهوانیدا

پ.س.د. عبدالواحد مشیر محمود دزهیی

بهشی کوردی کۆلیژی زمان. زانکۆی سهلاحهددین / ههولێر

پهخته

سروژ بۆ بهرئوههندی خۆی سێ فلتەر به کار دێتیت، واته نهوهی دهریدهپریت رهنگدانهوهی نهو چه مک و واقیعه نییه که ههلیگرتوهه، به لکو دهرپرینه کانهمان به سێ فلتەر تپهپ دهبن، که (گشتاندن و سپرینهوه و شپواندن) میتازمانیش کار له سه ره پاندنهوهی نهو زانیارییهانه دهکات که فلتەر کراون له رێگای پرسیاری لیکۆلینهوه، باسه که له ژیر رۆشایی ریبازی وه سفی شیکاری نهجامدراوه، باسه که له چوارچێوهی پراگماتیکیدا باس له میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه دهکات، که چۆن یارمهتیدهر دهبیته بۆ که پاندنهوهی زانیاری فلتهرکراو .

باسه که له سێ تهوهره پیکهاتوهه یه که میان باس له میتازمانی و پرسیاری لیکۆلینهوه و دووه میان باس له میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه دهکات و سییه میان باس میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه له بهدواداچووینیکی رۆژنامهوانی دا دهکات . له کۆتایی باسه که دا که یشتیه نهو نهجامهی که : پرسیاری لیکۆلینهوه دهچیته چوارچێوهی میتازمانی و په یوههندی به تینی به پراگماتیکیه وه ههیه و له زۆر بواردا سوودی لیده بینریت به تاییه تی دادگا و په روهرده و بهدواداچووینی رۆژنامهوانی هتد .

پیشه کی

میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه جیگای بایه خسی زۆره، چونکه یارمه تیمان دهکات بۆ پرکردنهوهی که لینهکانی ناخواتن و که موکو بییه کانی، زیاتر له زانیارییه پیدراوه کان ورد دهبیته وه به نامانجی که یشتن به واتایه کی راست .

١- ناوونیشانی باسه که :

میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه له بهدواداچووینیکی رۆژنامهوانیدا .

ب- سنووری باسه که :

باسه که له چوارچێوهی پراگماتیکیدا باس له میتازمانی پرسیاری لیکۆلینهوه دهکات، که چۆن یارمهتیدهر دهبیته بۆ دیاریکردنی کس و کات و شوین هتد .

ج- نامانج و کرنگی باسه که :

باسه که به مه بهستی وه لاسی سێ پرسیار نهجامدراوه که بریتین له :

- نایا پرسیاری لیکۆلینهوه دهچیته چوارچێوهی میتازمانی ؟

- میٹازمانی پھیوئندی لہ کھل بوارسی پراکماٹیکدا ہیہ ؟ بؤ ؟
 - لہ بەدواداچوونی رۆژنامەوانی کامەجۆری پرسیاری بەدواداچوون بەکار دیت ؟ بؤ ؟
 د- رییازی باسەکە : باسەکە لہ ژیر رۆشنایسی رییازی وەسفی شیکاری نەجامدارە .
 ه- ناوەرۆکی باسەکە :

باسەکە جگە لہ پێشەکی و نەجام لہ سێ تەوەرە پێکھاتووە، تەوەرە یەکمە تاییبەتە بە میٹازمانی و پرسیاری لیکۆلینەو، کە نەم سەردیوانی خوارەو دەگریتەو: میٹازمانی چییە ؟ پرسیاری لیکۆلینەو ؟ تاییبەتەندی و گرنگی پرسیاری لیکۆلینەو، جۆرەکانی پرسیاری لیکۆلینەو، تەوەرە دوویم تاییبەتە بە میٹازمانی پرسیاری لیکۆلینەو، نەم سەردیوانی خوارەو دەگریتەو : چەمک و پێکھاتە و بنەماکانی، فلتەکردنی زانیاری و گەراندنەو زانیاری، میٹازمانی پرسیاری لیکۆلینەو. تەوەرە سێیەم تاییبەتە بە میٹازمانی پرسیاری لیکۆلینەو لہ بەدواداچوونیکسی رۆژنامەوانیدا، کە بە شیوەیەکی پراکتیکسی باس لہ میٹازمانی پرسیاری لیکۆلینەو دەکات لہ بەدواداچوونیکسی رۆژنامەوانی دا، نەم سەردیوانە دەگریتەخۆ : پرسیارەکانی کە رۆژنامەنووس نامادەسی کردووە، جۆری پرسیارە لیکۆلینەوئەویبەکانی بەدواداچوونە رۆژنامەوانییەکە، دەسکەوتی رۆژنامەنووس لہم بەدواداچوونە، لہ کۆتایشدا نەجام و پوختەسی باسەکە بە زمانی عەرەبی و ئینگلیزی خراوەتەرۆو .

تەوەرە یەکمە : میٹازمانی و پرسیاری لیکۆلینەو :

١- میٹازمانی چییە ؟ :

میٹازمانی Meta Language واتای (لەسەرەووسی) یان (دوای شتیکی) (Above or beyond) دەکە یەنیت، [بەرزترین نموونەسی زمان (Meta Model) دەکە یەنیت، میٹازمانی دەرهەجام و بەرھەمی لیکۆلینەوکانی (ریچارد باندلر و جۆن جرندر) بوو لہ پەرتوکی رۆنانی ئەفسووندا (The structure of magic 1995) بلأویان کردووە، میٹازمانی زمانی وردبیینییە و لہ رێگای پرسیارەو نەجام دەدریت، بؤ نەھیشتنی لیلی و پرکردنەو سی کەموکۆپی و بۆشایی، پرسیارەکان نەو زانیاریانە دەگرینەو، کە راستکراوەتەو یان لادراوە یان گشتیندراوە بەم شیوەیە دەکە یەن رۆنانی ژیرەووسی تاقیکردنەو کە] ^(١)، ھەر لہ رێگای (میتا) وە دەتوانین خۆمان دوورخەینەو لہ ھەست و نەست و بگە یەن تیکە یشتنیکسی لۆجیکسی و ھۆشەکی تاقیکردنەو، کەواتە زمانیکسی تاییبەتە و بەرزترین نیشانەکردنی کات و شوین و کەسی تیدایە، لہ رۆنانی ژیرەو بەرە و رۆنانی سەرەو و دەرھیتانی پێکھاتەسی قول بؤ سەرەو لہ رێگای بەرگریکردنی شیواندن و گشتانندن و سڕینەو. تیکە یشتن

دياريكراوه و گونجاوه بۆ بيريكردهوهى باهتسى. بهكارديت لهلايهن: دادوس و شيكهروهه دهروونى و چاكسازه كۆمهلايه تيبهكان، ناكادار و دواندننى نهقلنى ناكايى دهكاتوهه .

٢- پرسيارى ليكۆلينهوه Probing :

شارهزايانى بوارى پهروهده پييان وايه تيگه يشتنى پرسيار نيوهى وهلامه، [برولدنى Brualdi) پيى وايه بهكهم ههنگاو بۆ پرسيارى باش دياريكردنى جوړى پرسيار و نهو گوشه نيگاييه كه پرسيارهكهى تيدا ناراسته دهكرىت پرسيار بهشيوهيهكى گشتى بۆ چهند جوړييك دابهشكراوه، كه بريتين له :

أ- پرسيارى راستى :

نهو پرسيارهيهكه دهبراهى راستيهكه دهكرىت كه بوونى ههيه وهك :

- پيئكهاته زيانبهخشهكانى جكهه چين ؟

ب- پرسيارى فرلق (كراوه) :

نهو پرسيارهيه كه زياتر له وهلامىكى ههيه بير وبوچوونى جيا ههلهدهكرىت ؟ وهك :

- نهو ريگايانه چين كه دهتوانيت پلهى كهرمىى ههوا دابهزينيت ؟

ج- پرسيارى وروئينهر :

نهم پرسيارانهن كه له ريگايى نامرازهكانى چۆن ؟ و بۆ ؟ دهكرىت .

- چۆن واژت لهم كچه هيتا ؟

د- پرسيارى ناست بهرز :

بريتيهيه لهو پرسيار و وهلامى كه به بيرماندا ديت و ناتوانين وهلامى بهينهوه يان وهلامهكهى زۆر سهيره وهك :

- بوچى رهنگى چاو پرتهقالى يان زهره يان سوور نييه ؟

ه- پرسيارى روئانى :

نهو جوړه پرسيارهيه كه پيئكهاتهيهكى نالۆزى ههيه وهك :

- نايان واژت له جكههكيشان هيتاوه ؟

نهم پرسياره گرمانهى نهوه دهكات كه پيشتري جكههكيش بووه و پرسيارى نهوهى ليدهكات كهى له جكههكيشان وهستاوه [(٢) .

و- پرسيارى ليكۆلينهوه :

پرسيارى ليكۆلينهوه كردهيهكى وهگرتنى وهلامه له شيوهى چهند پرسيارىكى بهدواداچوون بهدواداچوون و ليكۆلينهوه دهكات بۆ كه يشتن بهراستى، وا پيويست دهكات پرسياركهه له

پرسیارکردندا بوارى نهوه بداته بهرامبهره كهسى وهلام به نازادى بداتوهه و دواتر له ريكاسى نهوه كه لينا نهى كه پر نه كراونه ته وه، پرسىاره كان به دهوام ده بىت تا ده كينه نه نجامىكى رازىكه . [سوقرات به يه كهم كهس داد نه رىت له به كار هينانى نهه جو ره پرسىار نه دا بى نه وهى ناوى لى بنىت، نهوه پى و ابو وه بهست له فىر بوون هه لشتنى بىرو بووون نىبه له هوشىكى به تال، بهلكو ده ر هينانى ده نه نجامى راستىبه له نه قل، سوقرات له ريكاسى كفتوكو و قسه وه قوتابىبه كانى فىر ده كره، نهه شى وهى فىر كره نه ناونا (دىالوگى سوقرات Socratic dialogue) ^(٤)، [كه پشت به پرسىارى باش ده بهستىت و دواتر له وهلام كانى پرسىارى تر ده دؤز رىت وهه . ^(٤)] (پىاچه) يه كهم كهس بو وه كه زارا وهى (Probing) بو نهه جو ره پرسىاره به كار هيتا وه بو دؤزىنه وهى قوناغه كانى كه شهى منال كه پىدا تى ده په رىت، چونكه نهه پرسىاره شو ره ده بىت وهه بو ناخى مندا ل و نهوه قوناغه ده خاترو وه كه تى پىدا ده رىت ^(٥) .

پرسىارى لى كو لى نه وه به ربهى پشتى كفتوكو به، چونكه بىر وه كهسى نهوى و رازىكه دى نىت وهه نار وه، پرسىارى لى كو لى نه وه چه ند پى ناسه يه كى بو كرا وه، كه نه مانهى خوار وهه نمو نهى هه ندى لهه پى ناسا يانه به :

- كالفو وهى (Galloway) : [برى تى به له به رده وهامى پرسىار كره نه له به رامبه نه كه هاتوو وهلام كهسى ناراست بو، بو به به شى وه رونا نىكى تر يان شى وا زىكى تر پرسىارى لى ده كرىت، به رده وهامى نهه پرسىاره ش به نهه به وهلامى به رامبه ^(٦) .
- CTE : [زنجيره پرسىارى كه به دواى وهلامدا دىت بو روونكر دن وهه] ^(٧) .
- لاینز Lyons : [تىروانىنى راسته وخو و جى كى به و خو به دوور كرتنه له بووون و شى وهى كرىمانه بى، له ژىر روشنا بى نهه ده نه نجامهى كه بىر بوى ده چىت] ^(٨) .

٣- تايبه تمه ندى و كرنكى پرسىارى به دوا داوون :

پرسىارى لى كو لى نه وه چه ند تايبه تمه ندى به كى هه به، كه جىاى ده كات وهه له پرسىاره كانى تر ، كرنكترى نهه تايبه تمه ندى به كى به رىتى له :

- ١- [له سه وهلامى پرسىار بنىات ده رىت .
 - ب- وا له پرسىار لى كرا و ده كات، كه وهلامى ناسوى تى په رىت كه بىر كره وهه ده كو رىت .
 - ج- پشت به رىكايه كى رىكو پىك ده بهستىت، چونكه له سهر بنه مانى زنجيره به دوا بىبه كدا هاتوو دامه زرا وه .
 - د- پرسىارى لى كى لايه نكىر نىبه بو لايه نىك له به رامبه لايه نىكى تر] ^(٩) .
- كرنكى پرسىارى لى كو لى نه وه له وه دا به كه له زور بوارى جىا بى به كار دىت وهك : [بوارى فىر كره نه و راكه يان دن و داد وهى و... هتد . نهه جو ره پرسىار كفتوكو ده وه له مند ده كات

ههروهه كه جورهكانى بهديار دهكهويته وهك : روونكردهوه و زياتكردهوى رهخه له وهلام، بهرزكردهوهى ناستى وهلام و جهختكرده لهسه وهلام و بهدواداچوون و وردبوونهوه له وهلام و كه مكردهوهى گشتاندهن و پيشكهشكردهنى بهلكهسى پيويست^(١٠) .

٤- جورهكانى پرسيارى ليكولينهوه :

پرسيارى ليكولينهوه چنده جورتيكه و جورهكانى به پيى تويزمان دهكويته بۆ نموونه [هوقهر) Hoover، 1976 دابهشى دهكات بۆ دووچور :

١- پرسيارى بهدواداچوونى هاندهر .

٢- پرسيارى ليكولينهوهى روونكردهوه^(١١) .

ههنديكى تر نهم جورهى پرسيار دابهشهكهه بۆ سى جور .:

١- [پرسيارى ليكولينهوهى راستهوخۆ :

نهم جورهى پرسيار راستهوخۆ له بهرامبهر دهكرپته، واته خاوونى وهلامى يهكهه، تا پيداچوونهوه و روونكردهوهى ليلى بۆ وهلامهكهسى بكرپته نهكه وهلامهكه ورد نهبوو .

٢- پرسيارى ليكولينهوهى كويزاره :

نهم جورهى پرسيار له برى قوتابى يهكهه پرسيار له قوتابيانى تر دهكات، بهمه بهستى راستكردهوهى وهلامى پيشووى قوتابى يهكهه، نهمش دواى نهوه دپت ماوهيهكه بهسه وهلامى يهكهه تيدهرپته و ماموستا دنيا دهپته كه قوتابى يهكهه وهلامى راستى لا نيهه^(١٢) .

٣- [پرسيارى ليكولينهوهى پهيوهست :

بريتيه له بهستانهوهى بۆچوونى نهو قوتابيانى كه وهلامى ماموستايان داوتهوه، بهمه بهستى كه پشته به گشتگيرييهكه له بهشه پهيوهستدارهكان^(١٣) .

گونجاوترين جور كه لاس نيجه پهسند و ورده نهم دابهشكردهيه كه يحيى محمد نههان ٢٠٠٨ (ب) دابهشى دهكات بۆ پينج جور .

١- [پرسيارى ليكولينهوهى هاندهن Promoting Probe Question :

زنجيره پرسيارتيكه له بهرامبهر دهكرپته نهمش بۆ هاندهنى نهو كهسهيه كه وهلامهكه نازانيته ، نهم جورهى پرسيار پليكانهيهى و بهدوايهكداهاوتوه و وا له بهرامبهر دهكات نزيك بيتهوه له وهلامى راست وهك :

نازاد : نههنگ بهچى زياد دهكات ؟

رزكار: به هيكه .

نازاد : نههنگ سه به چ بوونهوهريكى زيندهوهه ؟

رزگار : مەسكدارەكان .

نازاد : مەسكدارەكان بە چس زیاد دەكات ؟

رزگار : بە زاین .

نازاد : جا ئەگەر نەهەنگ مەسكداربیت و مەسكداربیش بە زاین زیاد بكات، ئەوا نەهەنگ بە چس زیاد دەكات ؟

رزگار : بە زاین .

هەر وەك دەردەكەوێت نەم جوۆرەس پەرساڤی بە دواد اچوون پەشت بە زانیاری پێشوو تر دەبەستیت و دەپێتوێت .

ب- پرسیاڤی لیكۆلینە وەس جەختكردن Refocusing Probe Question:

نەم جوۆرەس پرسیاڤی زنجیرەییەك پرسیاڤ دەگرتتە وە لە یەك كەس كە بە مەبەستس جەختكردنە وە و دانیابوون دەكریت تا بزانیڤت تە و او زانیاری هەییە یان بە هەلكە و تە وە لا مەكە وەك :

- بڤوا : نایا هەموو بالندەییەك دەفریت ؟

- سەهەند : نەخێر .

- بڤوا : نموونەییەك مڤ بلی كە بالداربیت نەفریت ؟

- سەهەند : نەعامە .

- بڤوا : كە و اتە دەتوانین بلاین فرین سیمایەكس جیاكەرە وەس بالندە نییە .

نەم جوۆرەییەس پرسیاڤی زنجیرەییە بە كاردیت بۆ چەسپاندنس زانیاری پێشكەشكراو .

ج- پرسیاڤی لیكۆلینە وەس روونكردنە وە Clarification Probe Question:

جوۆرێكە لە پرسیاڤی لیكۆلینە وە ، بە مەبەستس روونكردنە وە نەجام دەدریت، نەمەش كاتیك

دەكریت كە وە لا مەس سەرەتایس وەرگر ناتە و او یان راست نەبیت وەك :

- بەهەرە : پێداوێستییەكانس ژیان بۆ روووك چییە ؟

- ناسك : ناو .

- بەهەرە : ئەگەر تەنھا ناومان دا بە روووكیك نایا دەژیت ؟

- ناسك : نەخێر .

- بەهەرە : كە و اتە پێداوێستس تر چییە بۆ ژیانس روووك ؟

- ناسك : بوونس خاك .

- بەهەرە : راستە بە لا م تەنھا خاك و ناو بەسە بۆ ژیانس روووك ؟

- ناسك : نەخێر بەس نییە پێوێستس بە رووناكس و هەواش هەییە .

- بهرہ : کہواتہ پیدائیستی ژبانی رووہک : ناو، خاک، رووناکی، ھوایہ .
- نہم جۆرہی پرسیار بہکار دیت بۆ دلنیابوون لہ زانیاری پیدراو لہ یہ کہم ھنگاودا .

د- پرسیاری لیکۆلینہوہی رھخنہیی Critical Probe Question:

- نہم جۆرہی پرسیار بہ دوائی وھلامی راست یان چھوت دا دیت، کہ باس لہ پاسا و ھۆکاری وھلامہ کہ دھکات، تا دھکاتہ دھرگایہ کی داخراو یان درک بہ راستی دھکات وھک :
- چاوان : چ روودھات نہ گھ رووہک لہ رۆناکی دوور بخینہوہ ؟
 - سھہند : رووہک کہ دھریٹ .
 - چاوان : بۆ رووہک کہ دھریٹ ؟
 - سھہند : چونکہ رووناکی پیویستہ بۆ کردہی رۆشنہ پیٹھاتن تا خۆراک دروست بکات .
- نہم جۆرہی پرسیارہی بہ دوا داچوونہ بہ نامانجی دادکای کی کردنی زانیاری خراوہوو نہ نجام دھریٹ [(١٤)

ھ- [پرسیاری لیکۆلینہوہی کویتراوہ Switch Probe Question :

- جۆریک لہ پرسیاری لیکۆلینہوہ، لہ وھرگریک وھ بۆ وھرگریکی تر دھکوازیترتہوہ بن نہوہی پرسیارہ کہ دووبارہ بکریتہوہ، کاتیک کہ وھرگری یہ کہم ناتوانیت وھلامیکی گونجاو بداتہوہ، وھک :
- مامۆستا : ھۆی شھو رۆژ چییہ ؟
 - قوتابی ١ : خری زھوی .
 - مامۆستا : ریپاز رات چۆنہ ؟ [(١٥)
- نہم جۆرہی پرسیار لہ قوتابیہ کہوہ بۆ قوتابیہ کی تر دھکویتراوتہوہ تا پرسیار کہ دھکاتہ وھلامی راست .

تھوہی دووہم : میتازمانی و پرسیاری لیکۆلینہوہ :

١- چھک و پیٹھاتہ و بنھماکانی :

میتازمانی پرسیاری لیکۆلینہوہ بۆ گھیشتنہ بہو چھک زانیاریہی کہ پرسیار لیکراو لہ زھینی خۆی ھے لیکرتوہ و پاراستووہ تی، نیھش لہ ریکی پرسیارہوہ ھوئی بہ دھستھینان دھدھین، [چھک بناغہی سھرہ کی بنیاتی شھنگست و تیۆر و کردہی بیرکردنہوہ بہرزہکانہ، چھک وینہیہ کی ھۆشہ کییہ دھرنجامی کۆی گشتی و گشتاندنی نہ دکارہکان و تابیہ تمہندیہکان بہ دھست

دهیتریت] ^(١٦) یان ده توانین بلیین [سیمای جیاک ره وهی نه دگاره هاوبه شه کانه له هه موو نه و نوو نانهی که ده گه پنه وه بۆ ناماژه بۆکراو دا هاوبه شه] ^(١٧) چه مک پینج پیکهاته له خوده گریته که بریتین له :

- ١- [ناوی چه مک Name: نه و پۆله ده گریته وه که چه مک که ده گریته وه و دایده پۆشیت .
 ب- نموونه Examples: پۆزه تیف، نیگه تیف واته باشی و خراپی .
 ج- سیمای Attributes: سیمای جیاک ره وه و هاوبه شه کان ده گریته وه .
 د- نرخی جیاک ره وه Alue Attribute: له چه مک که چی باوه و ریگه وتنی له سه ره .
 ه- یاسا یان بنکهی چه مک: نه و ده سته واژه یه که سنووری چه مک دیاریده کات و پیناسهی ده کات] ^(١٨) .

چه مک سنی بنه مای هه یه که بریتین له :

- ١- [بۆشایی چه مک: هه موو نه و نه دگاره و تایبه تمه ندییانه ده گریته وه که له گه ل چه مک که ریگه ده گه ویت وهک (چوارگۆشه) که هه موو دووهیلی به رامبه ته ریبن .
 ب- زاراههی چه مک: بریتیه له و زاراهه یه به چه مک که دراوه که له سه ر بنه مای سیمای هاوبه ش بنیاتنراوه وهک چه مکس (لاته ریب) .
 ج- ناوه سۆکی چه مک: نه و ده سته واژه یه ده گریته وه که چه مک که ده ناسیته واته کورته کراوهی نه و تایبه تمه ندییانه یه که له چه مکس تر جیای ده کات وه وهک: چوارگۆشه نه و شیه نه ندازه یه چوارگۆشه یه که ژماره ی هه چوار لاکانی یه کسان و ته ریبن] ^(١٩) .

٢- فلتنه کردنی زانیاری و گه راندنه وهی زانیاری :

سروۆ بۆ به رژه وه ندی خوۆ و هه ندی هۆکاری ترس وهک: ده روونی، ترس، راکردن له به رپرسیارییه تی... هتد. فلتنه کردن به کاردیته بۆ نموونه: کاتیگ له ماله وه پیاویگ له ژنه کهی ده پرسیت کنن نه م په نجه ره ی شکانده وه؟ ژنه کهی هه رچنده دزانیته کوره کهی شکانده وه یه تی، به لام ناوی کوره کهی له ژیر هۆکاری هه ست و سۆزی دایکایه تیبه وه فلتنه ده کات و ده لیت نازانم، یان زۆر جار نه گه ر هاورییه کمان لیمان بپرسیته بۆ منتان نه برد بۆ گه شت کنن لیته گه را، نه و کات له بری که سس راسته قینه ناوی که سیکی تر ده به ین که رقمان لیته تی .

سروۆ نه وهی ده ریبه ریته ره نگدانه وهی نه و چه مکه نییه که هه لیگرتوه، به لکو ده برینه کانمان به سن فلتنه تیجه ده بن که (گشتانن و سرینه وه و شیواندن) سیتازمانیش کار له سه ر گه راندنه وهی نه و زانیارییه نه ده کات که به سن ریگا فلتنه کراون و بریتین له :

I- كشتاندنی بریار Generalization :

كشتاندن فراوانکردن و كردنه دیاریدهسی بارو دۆخینکی تایبهته، كه چند جۆریکی ههیه :

ا- كشتاندنی بوونی Universal Quantifiers :

له رێكای نهم وشانه كشتاندن له بوون دهكات : ههموو، كشت، بهشیوهیهكی كشتی، ههردهم، ههیه، ... هتد. وهك :

- ههموو رقیان له منه .

بهرگریکردن لهم كشتاندنه به دووباره كردنهوهی وشهسی كشتیتراو دهبیته، به جۆریك له پرسیار كه نارهزایی لێبكه ویتهوه وهك :

- ههموو رقیان لیت دهبیتهوه بهك كهس نیه تۆی خوشبویت ؟
- له بهر چى ؟

ب- نامراهكانی توانا و پێویستی Modal Operators :

كشتاندنی توانا دهكریتهوه له رێكای بهكارهێنانی نهم وشانهسی خوارهوه : دهتوانم، پێویسته، نهسته، ههردهبن، دهبیته، ... هتد . وهك :

- ناتوانم نهمه بكم .

بۆ بهرگری كردن لهم كشتاندنه پێویسته له رێكای پرسیار قسهكه بخهیهته دهوروبه رێك كه نهتواندیت كشتاندن بكریت وهك :

- چۆن ؟ نهگه، توانیت ؟

- چى روودهات نهگه، نهتوانى ؟

ج- دهرپینى دراوهپال ناكوتراو Lost Per formative

دهرپینى نهگێر دراوه بۆ قسهكه دهكریتهوه له رێكای نهم پرسیارانهوه ، وهك :

- شورهیه سهۆف بگرییت :

بۆ بهرگری كردن لهم كشتاندنه، پێویست بهوه دهكات بگهڕینهوه بۆ سهراچاوه یان بهلكه راستى نهم قسهیه وهك :

- كى وای كوت ؟

- بهلكهى چیه ؟

II- سرینهوه Deletion :

ا- سرینهوهی ساده Simple Deletions

وهك :

- من تیناگه .

به رگري دهكهي به دۆزينه وهه كه موكوپي رسته كه، له ريگاي نهم پرسيارانه وه :
- به شيويهه كه دياريكراو له چ تيناكهه ؟

ب- سپينه وهه به راورد Comparative Deletions :
وهك :

- نهمه ناسانتره .

به رگري بكه به دۆزينه وهه به راورده كه يان پيوانهه به راورده كه . له ريگاي نهم پرسيارانهه خواره وه
:

- باشتره له چ، به دياريكراوهي ؟

- تا چ رادهيهه ك باشتره ؟

- به به راورد به چي ؟

ج- فرمانه نادياريكراوهه كان Unspecified Verbs :
وهك :

- نهو پشتكوپي خستووم .

به رگري بكه به گهراو به دواي واتاي دياريكراو و چۆنيه تي نه جامداني و روونكرده وهه له ريگاي
نهم پرسيارانهه خواره وه :

- چۆن پشتكوپي خستي به دياريكراوهي ؟

- چۆنت زاني ؟

- چۆن نهمه كرد به دياريكراوهي .

د- شاردنه وهه سه رچاوه و هيشتنه وهه راناو Lack of Referential Index :
وهك :

- نهمه گرنگ نيهه .

به رگري بكه له ريگاي گهراو به دواي سه رچاوه، جا بكه ر بيت يان به ركار، كه له وانهيه كهس يان
شت بيت. له ريگاي نهم پرسيارانهه خواره وه :

- به دياريكراوهي چي گرنگ نيهه ؟

- چۆنت زاني نهمه درهنگ نيهه ؟

- بوچي واده ليني ؟

III - شیانندن Distortions

١ - ونکردن سەرچاوه Nominalization :

بەرپاردانیکیکه خه لکه بۆ بهزێوه نهدنی خۆی به کاری دینن، بۆ نهوهی سەرچاوهی دیاریت، کۆ وانیشان دهدریته له نیکۆنۆمی قسه کردن سەرچاوهی گرتوه، که له راستیدا وانیه .

- جوان نییه وا بوتريت .

بهرگه ی بکه به گه پان به دواى سەرچاوه له رێگای نهم پرسیاره :

- کى واده لیت ؟

- له سه ره بنچینه یه ک ؟

ب- خویتندنهوهی بیر Mind Reading :

خویتندنهوهی بیرى بهرام بهر دهگريتهوه، که زۆر جار له سه ره بنچینه ی وههه نکه زانیاری، که ده توانیت سه رکوتى زۆر شت بکات، بۆیه پێویسته سنوریک بۆ بۆچوونه ناراستهکانیان دابهریت له رێگای پرسیارهوه

- تۆ ههست به من ناکه .

بهرگه ی بکه به گه پان به دواى سەرچاوه و چۆنییهتى روودان له رێگای نهم پرسیاره :

- به لکه ت چیه له سه ره ههست به تۆ نه کردن ؟

- چۆنت زانی من ههست به تۆ ناکه ؟

ج- نهجام و هۆ Cause-Effect :

نهجام و هۆ نهوه دهگه یه نیت که یه کى له رسته کان کاردانهوهی هه لچوونى نه ویتز بیت، بۆ نهم سه بهسته پێویسته لیکۆلینهوه له بنچینه ی بابه ته که بکه ین له رێگای پرسیار :

- بیکومان تۆ فلهسه فهت خویتدوهوه، که واته تۆ رۆشن بیری .

بهرگه ی بکه به جیا کردنهوهی نهجام و هۆى نادرهست له رسته له رێگای نهم پرسیاره :

- چۆنت زانی که خویتدننى فلهسه فه مرۆف رۆشن بیری دهکات ؟

- نایا رۆشن بیری ته نها به خویتدننى فلهسه فهوه به نده ؟

د- هاوشانى لیکدراو Complex Equivalence :

دهگه ریتهوه بۆ تاقیکردنهوهی درهست له سه ره بنه مای وانا ناشکراکە، واته نهگه یه ک له م رسته

لیکدراوانه راست بیت نهوا نه ویتزیش راست ده بیت :

- قسه کردننى تۆ به م شیاوزه نهوه دهگه یه نیت تۆ ریز له من ناکريت .

بهرگه ی بکه به جیا کردنهوهی که رتس یه که م، که په یوهست نییه به که رتس دووم، له رێگای نهم پرسیاره

- نایا قسه کردن به م شیاوزه بیری زنى دهگه یه نیت ؟

هـ- گریمانه کردن Presuppositions:

گریمانه کردن سه پاندنی برپاریکی پیش وختهیه وهک :

- جاریکی تر درؤ له کهل من ناکهس .

به رگهس بکه به کهپان به دواوی سه رچاوهس گریمانه له ریگای نهم پرسپارانه وه :

- چس وایلیکردنی وا گریمانه بکهس [؟] (٢٠)

ده توانین سوود له میتازمانی وه ر بگراین بؤ گواستنه وه مان له نه خشهس لؤجیکس و نه هیشتنی

که موکوپس ناخاوتن و کوکردنه وهس زانیاری و به ره له ستیکردنی سپینه وه و پیدانی هه لئاردن .

نهم دوو زمانه له زؤر باردا پتویستیمان پیده بیتت وهک : دانوستان و کرین و فرۆشتن و کو بوونه وه و

په یوه نندی خیزانی و راهیتان..... هتد .

نهم دوو زمانه وهک پتویست ده بیتت به کاری بیتین و هه ردووکیان گرنکی به (سپینه وه و شیواندن

و گشتاندن) ده دات زمانی میلئۆن پشتی پیده به ستییت و میتازمانیش به ره له ستی ده کات .

٣- میتازمانی پرسپاری لیکۆلینه وه :

میتازمانی زمانیکس به رزی گفتوگۆس ورده که جهخت له سه ر چه مک و روونکردنه وهس واتای زیاتر

ده کات، که له ریگای پرسپاره وه نه نجام ده دریت بؤ روونکردنه وهس زیاتری مه به ست، میتازمانی

گرنکیه کس زؤری هه یه بؤ چه سپاندنی باوه یی دروست و شوین له ککردنی باوه یی خراب له ریگای

پرسپاری تاقیکردنه وهس گونجاو، هه ره ها نامانج سنوردار و دیار ده کات، به کورتس ده توانین بلتین

میتازمانی که موکوپس زانیاری پرده کاته وه .

هه ره وهک وتمان زانیاری ده برپاوه نه که رهس فلته رکردنی هه یه له به ر زؤر هؤ وهک ترس و خۆبه دوورگرتن

له به پرسپارییه تسی.... هتد، به لأم پرسپاری لیکۆلینه وه زانیاری فلته رکارا ده ستنیشان ده کات و

هه ولده دات بیگی پرتیته وه و زانیاری له باره یه وه بزانیته، هه ر بۆیه ش ده توانین پرسپاری لیکۆلینه وه به

زمانیکس میتا واته وردبینی دابنیتین، که زانیاری وردی ده بارهس کهس و کات و شوین و ته واوی

زانیاری ده ره برپاوی تیدایه . میتازمانی زمانیکس به رگریه و سنوور بؤ شیواندنن زمان داده نیت وا له

قسه کهر ده کات به ورپایه وه قسه بکات و که مترین زانیاری فلته ر بکات، چونکه ده زانیته نه کهر

فلته ر بکات نه وا پرسپاری لیده کریت و به دوا داچوونسی بؤ ده کریت که ره نگه به ناسانی نه توانیته

چوارچیه وه و ده ورپه ریکی گونجاو بدؤزیتته وه بؤ خۆده ر بازکردن .

ته وه رهس سییه م : میتازمانی پرسپاری لیکۆلینه وه له به دوا داچوونیکس رۆژنامه وانسی دا :

بیگومان له به دوا داچوونسی رۆژنامه وانیدا رۆژنامه وان هه ندن زانیاری هه یه و نه و ده نگۆیان هه ش که

له ناو خه لکدا یان له سه رچاوه کانی هه وال بلاء و ده کرینه وه ده بیتته مایهس تیبینی رۆژنامه نووس و بۆیه

به دواوی راستی و ساغ کردنه وهس نهم هه والانه دا ده که ریت و نزیک تریش بؤ پشتراستکردنه وهس نهم

هوال و دهنگۆيانه كهسانى نزيك رووداو كهان يان بهرپرسن لهم به دوا دچوو نه . لهم ليكۆلينه وهيه دا به دوا دچوو نيكي رۆژنامه وانيمان وهرگرتوهه، كه له سهرا (كوشتنى خاليدى خوله سوور نه نجام دراوه) لهم تهوهره يه دا ههولده دهين به پيى توانا جوهره كانى پرسيارى ليكۆلينه وهى به كارها توو بخهينه روو له ژير رۆشنايى ميتازمانى پرسيارى ليكۆلينه وه و بزاني تا چ رادهيه ك رۆژنامه وان سوود له پرسيارى ليكۆلينه وه وهرگريت و كامه جووى پرسيار زياتر به كارديت و بۆ ؟

١- نهو پرسيارانهى كه رۆژنامه نووس نامادهى كردوه :

نهگه ر بيت و سهيرى به دوا دچوو نه رۆژنامه وان يه كه بهگهين ده بينين نهم پرسيارانهى خواره وه كراوه كه ههر هه موويان به داواى زانياريه سهرا تاييه كانى رووداو كه كراون، نهم پرسيارانهى خواره وه داواى زانيارى ورد له سهرا نهم رووداو ده كات، چونكه پيويستيان به روونكرده وه ههيه :

پ/ ١ سيناريو كوشتنى خاليدى خوله سوور چۆن بووه ؟

پ/ ٢ نهو ده مانچهى كه به كار هيتراوه دهست كهسانى ناسايى ناكه وييت نهم گومان يك ناخاته سهرا تيرۆر كرده كهس ؟

پ/ ٣ ساتى بينينى باوكتان و كهيشتنى نيوه به خسته خانه چۆن بوو ؟

پ/ ٤ به پيى ليك دانه وه كانتان، كى له پشت نهم تيرۆر كرده وهيه ؟

پ/ ٥ باس له وه دهكرت باوكتان به هۆى كه سايه تيبه كهيه وه دوژمنايه تيبه كى زۆرى كراوه بۆيه ناتوانيت بكوژه كه ديار بكرت ؟

پ/ ٦ به بى دوودلى گومانتان له هيج كهس و لايه نيك ههيه ؟

پ/ ٧ له داواى تيرۆر كرنى خاليدى خوله سوور چاوهروانى تيچكوونى بارى نه منى سليمانى دهكرا و دهكرت ؟

پ/ ٨ مۆركيكي سهرايهى له كۆمهلكاى كورديدا ههيه، نيوه چۆن نهم تيرۆر كرده چاره سهرا دهكهن ؟

پ/ ٩ گومانه كان دهچيته وه سهرا كه سايه تيبه كى سهرازي، كه ماوهيه ك پيش نيسته نيوه كيشه تان له كهلى دروست بوو ؟

پ/ ١٠ بانگ كرنى باوكتان بۆ كۆمكارى سهرا بهى له سهرا چ بنه مايه ك بوو ؟

پ/ ١١ له ناستى نه تهوايه تيدا كهس له خۆتان به كورد پهروهر دهزانن، به تاييه ت كه زۆر جار له و لايه نه دا نيوه به كه متهر خهم ناوده بردين ؟

پ/ ١٢ قسهى بهرپرسانى حوكمى و حيزبى بهرامبهرا رووداو كه چيه ؟

پ/ ١٣ باس له دوژينه وهى چه ند سهرا داويك دهكرت لهم كرده وه ؟

پ/ ١٤ داواى ياسايى له سهرا كى تومار دهكهن ؟

پ/ ١٥ ههستی عهیره ته که تان به رامبه به رووداوه که ؟

پ/ ١٦ قسهی نیوه له سهه رووداوی تیرۆکرده که ؟

پ/ ١٧ گهه بکوژه که نه دۆزایه وه و تاوانه کهی داپۆشرا، هه لۆیستی نیوه چی ده بیته ؟

٢- جۆری پرسیاره لیکنه وه بییه کانی به دواداجوونه رۆژنامه وانیه که :

ههروه که پێشتر گوتمان پێنج جۆر پرسیاره زنجیره یه ههیه، له ته وه ره یه هه ولده ده یه جۆره کانی له به دواداجوونه رۆژنامه وانیه دا ده ستیشان به کین و بزاین چه ند جۆر له م شیوه یه پرسیارانه به کار دیت. له به دواداجوونی رۆژنامه وانیه دا زۆر به چری پرسیاره لیکنه وه یه روونکرده وه به کار دیت، به سه به ستی روونکرده وه یه ورده کاریه که کان بۆ زیاتر خسته نه رووی نه وه لمانه یه که پرسیار لای گوێگر یان که سانی تر له ناو خه لک دروست ده کهن به واتایه که تر وه لمانه یه نه م پرسیاره ده داته وه، که لای خه لک دروست ده بیته، نه ویش له نه نجاسی فلته کردنی هه ندن زانیاری، بیکومان نه م وه لمانه ش جارێکی تر نه که یه فلته کردنی هه ندن زانیاری تر هه یه، بۆ نه وونه وته بیته فه رمیه یه کانی وه زاره تی ناوخۆ زۆر زانیاری فلته ده کات به بیانوی نه وه یه کاریگه یه ده بیته له سهه کیشه که .

زور به یه نه م پرسیارانه یه که له م به دواداجوونه رۆژنامه وانیه دا کراوه باس له راستیه که ده کات که رووی داوه و داوا یه ورده کاری و روونکرده وه یه نه م راستیه ده کهن که ده توانین به م شیوه یه بیخه یه روو

[گریمانه لای راگه یانکار] [ره تکرده وه یه یان په سند کردنی گریمانه که و روونکرده وه یه یان]

بۆ نموونه نه گهه پرسیاره یه که م وه گریم :

پ/ ١ سیناریۆی کوشتنی خالیدی خوله سوور چۆن بووه ؟

نه وا گریمانه یه نه وه ده کات که (خالیدی خوله سوور) کوژراوه، که گوێگر باس له ورده کاریه کانی کوشتنه که ده کات نه وه ده سه لمینن که گریمانه یه کوشتنه که راسته .

[خالیدی خوله سوور کوژراوه، کوشتنه که یه چۆن بووه ؟] [باوکم سه رقالی دروست کردنی خانویه که له ته نیشت خانوه که یه منه وه، به لأم به رووی نه وه دیوه وه نه و نیواره یه یه تییدا تیرۆکرا سه ردانی خانوه که یه کردبوو بۆ نه وه یه خودا دافیزه یه له و کریکارانه بکات که سه رقالی کارکردن بوون نه مه ش له نزیک کاتمه یه چواردا بووه و هیچ نه ده واتیه کی خزه تگوزاری وه که ده رگا و په نجه ره له خانوه که دا نییه، و نه وه نه دی له ده می که سه نزیکه کانی نه م شوینه وه به رگو یمان که وتوه ناساژه به وه ده کهن که بی نییه کی ره ش بووه و جۆری نه وه ده مانچه یه که به کاری هیناوه کاتم بووه ته قسه یه لیکنه روون له نه نجامدا کاکم پاش مانه وه یه بۆ چه ند کاتمه یه یه یه که له نه خۆشخانه شه هیدبووه]

پ/٢ نوو دهمانچهی که به کارهیتراوه دهست کهسانی ناسایی ناکه ویت نهمه گومانیک ناخاته سهر تیرۆرکردنه کسه ؟

[دهمانچهی کاتم به کارهیتراوه که له لایهن کهسانی ناسایی دهست ناکه ویت و تنها لای کهسانی سهربازی یان دهزگاناسایشیبه کان دهست دهکه ویت، پیت وایه کهسانیکی ناسایی له پشت نهم تیرۆرکردنه وه بیت ؟] راسته دهست کم کسه دهکه ویت، به لām له مړۆدا بازاره کان کوردستان وایلهاتوه هه موو کسه ده توانیت شیوازه جۆراوجۆرهکانی دهمانچهی هه بیت و که سیش ریگری لیناکات]

پ/٣ ساتی بینینی باوکتان و کهیشتنی نیوه به خستهخانه چۆن بوو ؟ [باوکتان له خستهخانه بینیه، باری تهن دورستی باوکتان چۆن بووه ؟] [باوکتان کهسانی له کهل نه بووه تنها خۆس بووه له و کاته دا له کهل نوو کریکارانهی له وین کاریان کردوه، که کهیه نرایه خستهخانهش دواي چند خوله کیک نیجهش کهیشتنی لای نه وه بوو بۆ ماوهی یه ک کاتمیر مایه وه، به لām زۆر نارهحه تبهو چونکه فیشه کهکان به سهری کهوتبوون]

پ/٤ به پیتی لیكدانه وه کانتان کن له پشت نهم تیرۆرکردنه وهیه ؟ [نازانم کن له پشت روو داوه که وهیه، [باوکتان تیرۆرکراوه، کن له پشت نهم تیرۆرکردنه وهیه ؟] نازانم کن له پشت روو داوه که وهیه، منیش نه وه ده ویت بزانه کن له پشت روو داوه که وهیه و به داوشیدا ده که پریم، ناتانم هیچ لایهن و کهسیک تۆمه تبار بکه، به لām پاراستنی له نهستۆی هیژه نه منیه کاندایه له کوردستان، نه وه تنها قسهی من نییه، قسهی سهرومالی هاو لاتیان هه موو کهسه]

پرسیار سه ره رای نه وهی زانیاری وه ده که ریت له سه رچاوهی زانیاری، زانیاریش ده که یه نیته خه لک و گوینگر له شیوهی گریمانه دهی خاتهروو و پشتراستکردنه وه وهیا ره تکرده نی ده که ویته سه ره نهستۆی گوینگر و ورده کاریبه کانی به (به لانی) و (نه خیر) روونده کاته وه . جا ده شیت زانیاری دراو له پرسیار و هه رگیراو له وه لām راسته وخۆ و ناشکرابیت یان ناراسته وخۆ و شاراو بیت وه ک :

پ/٥ باس له وه ده که ریت باوکتان به هۆی که سایه تیبه که یه وه دوژمنایه تیبه کی زۆری کراوه بۆیه ناتوانیت بکوژه که دیاریبکریت ؟

[باوکتان که سایه تیبه و دوژمنی زۆر بووه و نه تواناوه بکوژ دیاریبکریت، له بهر زۆری دوژمنه کانی، نهمه تچه ند راسته ؟] [هه ر کهسیک ناو و ناوبانگی هه بیت و خزم و دۆستی زۆر بیت بیته کهسیکی دیار و کۆمه لایه تی و سیاسی ناهه زی زۆر ده بیت، به لām نه وه ندهی من ناگادار به کاکم ناهه زی گیانی وه که کوشتن نه بووه، به لām ده که ریت ناهه زی دیکه هه بوو بیت نه ویش به هۆی که سایه تیبه که یه وه بوو، نه وهش که واده لیت دوژمنی به وشیه وهی هه بووه به لکه نیجه تنها نه وهیه نه وهی هاتونه ته پرسه کهی باوکتان به ده موچاویاندا دیاره نه وه روو داوه یان به لاوه ناخۆشبووه . واته : باوکتان که سایه تیبه،

دوژمنی نه بووه، به لكو ناحهزی هه بووه، ناحهزهكانیش گیانی نه بوونه، هه موو نه وانسه باوكمیان ناسیوه به كوشتنی باوكمیان پیناخۆش بووه]

نیتر پرسیارهکانی تریش به هه مان شیوه، زانیارییه که نه دهن و ورده کاری نه زانیارییه له کویتگر وهردهگرن، بۆیه نیچه لیژدها تهها ناماژه بۆ پرسیاره که دهکەین، چونکه مه بهست له م باسه شروفه کردنی واتای به دواداجوونه رۆژنامه وانیه که نییه، به لكو دهستنی شان کردنی جوژی نه و پرسیاره لیکوئینه وه بییه که له به دواداجوونه رۆژنامه وانیه که ده کارهاتوه :

پ/٦ به بێ دوودلی گومانان له هیج کس و لایه نیک هیه ؟

پ/٧ له دوا تیرۆکردنی خالیدی خوله سور چاره پوانی تیچوونی باری نه منی سلیمان دهکرا و دهکریت ؟

پ/٨ مۆرکیکی عه شایه ری له کوئه لگای کوریدا هیه نیوه چۆن نه تیرۆکردنه چاره سهرده کهن ؟

پ/٩ گومانه کان دهچیتوه سه که سایه تیه کی سه رازی که ماوهیه که پیش نیسته نیوه کی شه تان له گه لی دروست بوو ؟

پ/١٠ بانگ کردنی باوکتان بۆ کوئکاری عه ره بی له سه رچ به مایه که بوو ؟

پ/١١ له ناستی نه ته وایه تیدا کس له خۆتان به کورده ره ره دهزانن، به تایبه که زۆر جار له و لایه نه دا نیوه به که مه رخم ناوه برده رین ؟

پ/١٢ قسه ی به ره رمانی حوکی و حیزبی به رامبه ره رووداوه که چیه ؟

پ/١٣ باس له دۆزینه وه ی چند سه ره داویک دهکریت له م کرده وه ؟

پ/١٤ داوا یاسای له سه ر کی تۆماریه کهن ؟

پ/١٥ هه ستی عه شیره ته که تان به رامبه ره به رووداوه که ؟

پ/١٦ قسه ی نیوه له سه ره رو داوی تیرۆکردنه که ؟

پ/١٧ گه ر بکوژه که نه دۆزرایه وه و تاوانه که ی داپۆشرا، هه لویتسی نیوه چس ده بیته ؟

مایه ناماژه پیکردنه که چاره جوژی پرسیار به کارهیتانیکی دهگمه نیان هیه، یان نییانه، نه مه ش له به ره نه وه یه نه م پرسیار به دواداجووانه تهها له دهسه لاتی به رز بۆ نزم واته په یوه ندی ستوونی ده بیته وه که (مامۆستا - قوتابی) (به ریوه به ره - فه رمانبه ره) (دادوه ره - تاوانبار)... هتد. نه م جوژه پرسیارانه ی لیکوئینه وه که له به دواداجوونی رۆژنامه وانیدا بوونیان نییه بریتین له :

١- پرسیاره ی لیکوئینه وه ی هاندان :

نه م جوژه زۆر له پرۆسه ی خۆبندن و فیکردن به کاردیت و کم به کاردیت له دیمانه و به دواداجوونی رۆژنامه وانیدا، له به ره نه وه ی کویتگر له به دواداجوونی رۆژنامه وانیدا به سه رچاره ی زانیاری داده نریت بۆیه نه م جوژه پرسیاره له بواری به دواداجوونی رۆژنامه وانی کم به کاردیت، چونکه نه م پرسیاره کاتییک

دهكریت كه كویكر وهلامكه نازانیت، نهمش گران دهكهویت لهسه نهو كهسه دیمانهس لهكهلدا دهكریت، چونكه دهبیت رۆژنامه نووس زكارى بكات لهو بارودۆخهس كه تیس كهوتوو بهمهش دهبیت هانس بدات بۆ وهلامدانه وه نهویش به پیدانس زانیاریس یان پيشكهشكردنس سیناریوئس كونجاو له بهرزه وهندس كویكر .

ب- پرساری لیکۆلینه وهس كویترانه وه :

نهمش زیاتر له بواری پهروه رده و فیکردن یان پرساری له كۆمهلیك كویكر بكریت نهكه یه كه وهلامكهس نهزانی نهوا پرساری له نهویتیاریان دهكریت، نهمش دیسان له بهدواداچوونى رۆژنامه وانى ناکریت نهكه بیت و دیمانه كه لهگه ل یه كه كس بیت، چونكه كهس تر نییه وهلام بداته وه و سه ره پای نهمش دیسان گران دهكهویت لهسه نهو كهسهس كه دیمانهس لهكهلدا دهكریت . چونكه جۆره نیهراجییه كه لای وهگر دروست دهكات .

ج- پرساری لیکۆلینه وهس رهخه یی :

پرساری لیکۆلینه وهس رهخه یی به دواى وهلامس راست یان ناراست دا دیت و تا دلنیا بیت له وهلامه، كه وهلامس خۆیه تى یان وهریكرتوو، نهمش ناتواندیت له راکه یاندنه نم دادكایهس بیهس كویكر بكریت، چونكه زۆر جار راکه یاندكار دیمانه لهگه ل كهس به پرس و بهرزدهكات .

د- پرساری لیکۆلینه وهس جهتكردن :

نهم جۆرهس پرساری كه مه دهكریت له بواری راکه یاندنا، چونكه له بنچینه دا جهت له وه دهكریت كه كهس میوان سه رچاوهس زانیاریس بیت، بۆیه نهم جۆره پرساره فرامۆش دهكریت .

٣- دهسكهوتى رۆژنامه نووس لهم بهدواداچوونه :

بێگومان هه ر دیمانه یه كهس رۆژنامه نووسى چه ند زانیارییه كه دهخاته روو و گرنگترین زانیاری نهزانراویش له دیمانه كه دا دهكریته مانشیتى دیمانه كه . بۆ نهم سه بهسته زانیاریس كۆن و نوین دهبیت بهراورد بكه ین :

١- زانیاریس كۆن :

- له نیو كه ره كیکس پارێزوا و چه ند كۆلانیكس باریك، سه رۆكس عه شیره تى غه واره به دهمانچهس بیدهنگ تیرۆر دهكریت، نهم تیرۆر كرده چه ندین دهنگدانه وهس بهدواى خۆیدا هیتا .
- بهكارهیتنانس دهمانچهس بیدهنگ گومان دروست دهكات كه كهسانس پله بالآ له پشت رووداوه كه بن .

- خالیدى خوله سوور كه یه ندراته نه خۆشخانه و كوره كانى بینویانه .

- كهسیك یان لایه نیک له پشت نهم تیرۆر كرده وهیه، بهلام دیار نییه .

- خالیدی خولەسوور دوژمنی زۆر بووه و بۆیه ناتواندریت بکوژ دیاریبکریت.
- شک له لایه نیک یان کەسیک هەیه .
- چاوەڕوانی تیکچوونی باری نەمنی شاری سلیمان دەکرا .
- مۆرکیکی عەشایەرتان هەیه، نازاندی بە عەشایەری چارەسەر دەکریت یان بە یاسا .
- خەلک گومان لەسەر کەسایەتییهکی سەربازی دەکەن، کە پیشتر کیشەیان لەگەڵدا هەبووه .
- خالیدی خولەسوور بانگکراوه بۆ کۆمکاری عەرەبی .
- له نەتەوایه تیدا به کەستەرخەم ناو دەبردین .
- بەرپرسی حکومی و حیزبی قەسیان لەسەر رو داوه کە کردووه .
- چەند سەرەداویک دۆزراوه تەوه .
- داواي یاسایی تۆمار دەکریت .
- عەشیرەتی غەوارە هەستی خۆی دەرپرپوه .
- شاهۆی خالیدی خولەسوور قەس و داواکاری هەیه لەسەر تیرۆرکردنی باوکی .
- نەگەر هەیه بکوژ نەدۆزیتەوه و تاوانەکە دادەپۆشیت .

ب- زانیاری نوێ :

- خالیدی خولەسوور خەریکی خانەدروستکردن بووه، رۆشتووه سەردانی کریکارەکان بکات نزیک کاتژمێر چوار، خانووەکەس تەواو نەبووه، دەرگا و پەنجەرەس تێدانییە .
- ئەو خەڵکانەس لەوێ بوون گوتیانە: بێ نێمکی رەش بە دەمانچەس بێدەنگ تەقەس لە خالیدی خولەسوور کردووه و برینداری کردووه
- داواي مانهوس کاتژمێرێک له نەخۆشخانە شەهیدبووه .
- زۆر ناپەچەتوووه، چونکە گولەکە بەسەری کەوتوووه .
- شاهۆی خالیدی خولەسوور دەیانەویت بزانی کێ باوکی کوشتوووه، هیج لایەن و کەسیک تۆمەتبار ناکات
- خالیدی خولەسوور دوژمنی نەبووه و ناحەزی کوشتنی نەبووه و دەکری ناحەزی تری هەبووبیت، ئەوانەس هاتونەتە پرسەکە له دەموچاویان دیاریبووه کە رووداوه کەیان پێ ناخۆشبووه .
- باوکی شاهۆ مائالەکانی فێری نەو نەکردووه کە رقیان لەکەس بێتەوه و پێانی نەگوتوووه رقی لەم کەسە دەبێتەوه، هەر شەمان نەکردووه و چاوەڕێس بپاری یاساین .
- کاریک دەکەین دڵس دۆستانمان خۆش دەکەین و دڵس دۆستانمان دەتەقین، کار بە گومان ناکەین، دەبیت بکوژی سەرەکی بدۆزیتەوه بەهەر شێوەیه ک بێت .
- له ولاتیکی داین کە قانونی تێدا یە و دەمانەویت یاسا سەروربیت .

- له گەل بەرپرستی سەربازی ساردیەك له نێوانماندا هەبوو كە لەوانەش لە نەجاسی شەپس دوو مەنڵ بێت، بەلام دنیایان لە نێمە گەیان دوو و كێشەكەیان گەورەكردوو و نێستاش هێچ شتیك نەبوو لە نێوانماندا
- بانگکردنی خالیدی خولەسوور بۆ كۆمكاری عەرەبی لەسەر بنەماڵە كەسایەتیی بوو پەڕووەندی بە یەكێتی نیشتمانییەو نەبوو .
- دروستبوونی شۆپش لەسەر دەستی باوكم و باپیرم و چەند كەسانێكی وەك نەمان بوو، نەگەر تەمەنی هەریەك لە مەنڵەكانی لەگەل شۆرش بگونجایە بە دنیایەو زۆر لەوانە كورد پەڕووەندی بوون، كەس ناتوانی نەتەواوەتی بفرۆشیت .
- بەرپرسانی حكومی و حیزبی داواي سەركرتنمان لێدەكەن .
- باس لەو سەرداوەی تیرۆركردنەكە كراوە و واچبێ دەزگا نەمییەكانە كەسەكان بدۆزنەو .
- داواي یاسایی لەسەر كەس تۆمارناكەین، داواي دۆزینەوێ كەسەكان دەكەین .
- عەشیرەتی غەوارە عەشیرەتیكی گەورەییە و خالیدی خولەسووریان خۆشویستوو و بوونەتە چەند دەستەبەك كە هەندێكیان داواي تۆڵەسەندنەو دەكەن و هەندێكیتر داواي نارامگرتن دەكەن .
- شاھۆ داوا لە دەزگا نەمییەكان دەكات هەولێ دۆزینەوێ بكوژ بدن و بە نەركی خۆیان هەستن .
- نەگەر بكوژەكە نەدۆزینەوێ خۆمان دەیدۆزینەو، بواری لێخۆشبوون نەبێ و تێپەرنابیت بەسەر بكوژەكە و بەهەر شێوەیەك بێت دەبیت لە رێكای یاساوە مافی نێمە وەرگرنەو و تۆڵەمان بۆ بكەنەو، چونكە ستەییكی ناشكرامان لێكراوە .
- هەر وەك دەبینین زانیاری زیاتر و روونكردنەوێ پێویست بۆ زانیارییە كۆنەكان كراوە لەگەل وەرەكاری زیاتر بۆ هەندێ زانیاری كە تیایدا زۆر لە تەمەزەكان رویتدراوەتەو و تا رادەبەك هەندێ لە زانیاری پێویست خراوەتە روو وەك كات و شوێنی رووداوەكە و لێكەوتەكان، نەمەش هەمووی دەسكەوتی پرسیاری لێكۆڵینەوێ روونكردنەوێ، بەمەش دەتوانین بۆلێن زانیاری مێتایە داواي وەرەكاری و روونكردنەوێ زانیاری دەكات و فلتەكردنی زانیاری كەمەكاتەو و زانیاری ورد دەخاتە بەردەست خۆینەران ، جا نەگەر راکەیاندار یان رۆژنامەوان دەسەلاتی نەوێ هەبواوە جۆرەكانی تر پرسیاری لێكۆڵینەوێ بەكاربێنیت نەوا زانیاری وردتر دەست دەكەوت، بۆ نموونە دادوەر زیاتر سوود لە جۆرەكانی پرسیاری لێكۆڵینەوێ دەبینیت، چونكە زمانێ هێژ قسەدەكات و دەسەلاتی تەواوی بەسەر ناخواتنەكانی ناو دادگا هەیە .
- لە لایەكی ترەو دەبینین نەم مێتازمانیەكی كە لە پرسیاری لێكۆڵینەوێدا هەبێ تەواو بەكەمگرتنەو لەگەل نیشانكارە پراكماتیكییەكانی كەس و كات و شوێن و پلەوپلەیی

کۆمەڵایەتی... هتد دیاریدەکەن، بۆیە دەتوانین بلێن کە زانستی پراگماتیک زانستیکسی میتایە چونکە یەکیەک لە نەرکەکانی رەواندەنەوس تەمومژییە .

نەجام :

١- میتازمانی زمانی وردبیینییە و بریتیە لە رێگای پرسیارەو نەجام دەدریخت، بۆ نەهیشتنی لیئلی و پڕکردنەوس کەموکۆپی و بۆشایی، پرسیارەکان نەو زانیاریانە دەگێرێنەو، کە راستکراوەتەو یان لادراو یان گشتیتندراو بەم شیوەیە دەگەینە رۆنایی ژێرەوس تاقیکردنەو، کە هەر لە رێگای (میتا) وە دەتوانین خۆمان دوورخەینەو لە هەست و نەست و بگەینە تیگەیشتنیکسی لۆجیکسی و هۆشەکی تاقیکردنەو، کەواتە زمانیکی تایبەتە و بەرزترین نیشانەکردنی کات و شوێن و کەسی تێدایە، لە رۆنایی ژێرەو بەرە و رۆنایی سەرەو و دەرھێنانی پێکھاتەنی قوول بۆ سەرەو لە رێگای بەرگریکردنی شیواندن و گشتاندن و سڕینەو.

٢- مەرۆف بۆ بەرژەوئەندەنی خۆی و هەندەن هۆکاری تری وەک : دەرروونی، ترس، راکردن لە بەرپرسیاریییەتی... هتد. فلتەرکردن بەکار دینیت، کەواتە مەرۆف نەوس دەریدەپریت رەنگدانەوس نەو چەمکە نییە کە هەلیگرتووە .

٣- میتازمانی زمانیکی بەرگرییە و سنوور بۆ شیواندەنی زمان دادەنیت وا لە قسەکەر دەکات بە وریاییەو قسەبکات و کەمترین زانیاری فلتەر بکات، چونکە دەزانیت نەگەر فلتەری بکات نەوا پرسیاری لیدەکریت و بەدواداچوونی بۆ دەکریت کە رەنگە بە ناسانی نەتوانیت چوارچێتەو و دەورەریکی گونجاو بدۆزیتووە بۆ خۆدەربازکردن . دەتوانین سوود لە میتازمانی وەرگری بۆ گواستنەومان لە نەخشەنی لۆجیکسی و نەهیشتنی کەموکۆپی ناخاوتن و کۆکردنەوس زانیاری و بەرھەستیکردنی سڕینەو و پێدانی هەلبژاردن .

نەم زمانە لە زۆر باردا پێویستیمان پێدەبیت وەک : دانوستان و کڕین و فرۆشتن و کۆبوونەو و پەيوەندەنی خێزانی و راھێنان ... هتد.

٤- پرسیاری لیکۆلینەو کەدەییەکی وەرگرتنی وەلامە لە شیوەنی چەند پرسیاریکی بەدواداچوون و لیکۆلینەو دەکات بۆ گەیشتن بەراستی، وا پێویست دەکات پرسیارکەر لە پرسیارکردندا بواری نەو بەداتە بەرامبەرە کەسی وەلام بە نازادەنی بداتەو و دواتر لە رێگای نەو کەلینانەنی کە پرنەکراوەتەو، پرسیارەکان بەردەوام دەبیت تا دەگەینە نەجامیکسی رازیکەر . گرنگی پرسیاری لیکۆلینەو لەو دەایە کە لە زۆر بواری جیا جیا بەکار دیت وەک : بواری فیتکردن و راکەیاندن و دادوەری و... هتد .

٥- ميتازمانى پرسیاری لیکۆلینهوه بۆ که یشتنه به و چه مکه زانیارییهى که پرسیارلیکراو هه لیکرتوه و پاراستوو به تى له زهینى خۆى، نيمه ش له ریکای پرسیارهوه هه و لای به دهسته نینانى ده دهین

٦- پرسیاری لیکۆلینهوه پیتج جوړه، له به دوا داچوونى رۆژنامه وانیدا زۆر به چپى پرسیاری لیکۆلینهوه و روونکردنه وه به کار دیت، به مبهه ستى روونکردنه وه وردده کاریه کان بۆ زیاتر خستنه پوه و نه و له زمانه نى که پرسیار لای گوینگر یان که سانی تر له ناو خه لک دروست ده مکن به واتایه کى تر وه لای نهم پرسیانه ده داته وه، که لای خه لک دروست ده بیئت .

٧- چوار جوړه پرسیاری لیکۆلینهوه له به دوا داچوونى رۆژنامه وانیدا بوونى نییه نه ویش بریتین : هاندان، گوپژانه وه، ره خه یى، جه ختکردن، نه مەش له بهر نه ویه نهم پرسیاری به دوا داچوونانه تنها له ده سه لاتی بهرز بۆ نزم واته په یوه ندى ستوونى ده بیئت وه که (مامۆستا- قوتابى) (به رپوه بهر- فه زمانه بر) (دادوهر- تاوانبار) هتد .

٨- ده توانین بلاین پرسیاری لیکۆلینهوه و روونکردنه وه زمانیکى میتایه داواى وردده کارى و روونکردنه وه زانیاری ده کات و فلته کردنى زانیاری که مده کاته وه و زانیاری ورد ده خاته بهر ده ست خوینهران، جا نه کهر را که یان دکار یان رۆژنامه وان ده سه لاتی نه وه هه بوایه جوړه کانى ترى پرسیاری لیکۆلینهوه به کار بیئت نه و زانیاری ورد ترى ده ست ده که وت، بۆ نموونه دادوهر زیاتر سوود له جوړه کانى پرسیاری لیکۆلینهوه ده بینیت، چونکه زمانى هیز قسه ده کات و ده سه لاتی ته و او ی به سه ر ناخا و تنه کانى ناو دادکا هه یه .

٩- نهم میتازمانیه نى که له پرسیاری لیکۆلینهوه دا هه یه ته و او یه که ده گریته وه له که ل نیشانکاره پراگماتیکیه کانى که که س و کات و شوین و پله و پایه نى کۆمه لایه تى دیاریده کهن، بۆیه ده توانین بلاین که زانستى پراگماتیک زانستیکى میتایه، چونکه یه کیک له نه که کانى ره واندنه وه تهمه ژیهه .

پهراویزه کان :

١- ابراهیم الفى: ٢٠٠٩: ١١٤

Brualdi:1998:6-2

C.T.E:2000:7-3

٤- محمد الکراونه وعلی ابو سلیم :٢٠٠٧: ٨٠

٥- یوسف و نایفه قکامى: ٢٠٠٤: ١٨٥

Galloway:1974:700- 6

C.T.E :2000:10-7

Lyons:2010:11-8

Allen &Others:1969:20-9

١٠- حصه بنت حسن حاسن العربى :٢٠١١: ٢٨

- ١١- انصاف الربيعي: ٢٠٠٧: ٢٤
 ١٢- زيد الهويدي: ٢٠٠٢: ١١٣
 ١٣- ماجد احمد مؤمنى: ١٩٨٩: ٩٢
 ١٤- يحيى محمد نبهان (ب): ٢٠٠٨: ٧٠ - ٧٢
 ١٥- جودت احمد سعاده: ٢٠٠٣: ٣٨٠ - ٣٨٩
 ١٦- فريد كامل ابو زينه: ١٩٨٢: ١٣٤
 ١٧- عبدالواحد حميد الكبيسي: ٢٠٠٨: ٦٤
 ١٨- يوسف و نايفه قكاسي: ٢٠٠١: ١٣٥
 ١٩- احمد الصريفى الشارف: ١٩٩٦ - ٢٧ - ٢٨
 ٢٠- ابراهيم الققي: ٢٠٠٩: ١١٥ - ١٢٥

سهراوه كان :

١- به سهربي :

- ١- ابراهيم الققي (٢٠٠٩) البرمه اللغويه الصبيه، دار الرايه للنشر و التوزيع و المركز الكندي للتنميه البشريه . جمهوريه مصر العربيه .
 ٢- احمد الصريفى الشارف (١٩٩٦) المدخل لتدريس الرياچيات، كرا، الجامعه المفتوحه، كرابلس .
 ٣- جورج إنصاف الربيعي، ابر التدريس باستخدام الاسئله السابره فى التحصيل الدراسى فى ماده الفيزياو وتنميه التفكير العلمى لدى كليه المرحله الاساسيه فى الأردن . رساله دكتوراه غير منشوره، كليه الدراسات التربويه العليا، جامعه عمان العربيه للدراسات العليا، الأردن .
 ٤- جودت احمد سعاده (٢٠٠٣) تدريس مهارات التفكير مع منات الامئه التكبيقيه، كرا، دار الشروق للنشر والتوزيع، عمان .
 ٥- زيد الهويدي (٢٠٠٢) مهارات التدريس الفعال . الكعبه الولى، العين :دار الكتاب الجامسى.
 ٥- حصه بنت حسن حاسن الحارثى (٢٠١١) ابر الاسئله السابره فى تنميه التفكير التأملى و التحصيل الدراسى فى مقرر العلوم لدى كليات الصف الولى المتوسك فى مدينه مكه المكرمه، رساله الماجستير فى المناهج و كرتق تدريس العلوم، جامعه ام القرى، كليه التربيه، قسم المناهج و كرتق التدريس، المملكه العربيه السعوديه .
 ٦- عبدالواحد حميد الكبيسي (٢٠٠٨) كرتق تدريس الرياچيات و اساليب (امئه و مناقشات) كرا، المجمع العربى للنشر و التوزيع، عمان .
 ٧- فريد كامل ابو زينه (١٩٨٢) الرياچيات مناهجها و اصول تدريسها، كرا، دار الفرقان للنشر و التوزيع، عمان .
 ٨- ماجد احمد مؤمنى (١٩٨٩) توظيف الاسئله الصقيه فى تنميه التلاميذ، مجله التربيه، العدد (٩١) الدوحه .
 ٩- محمد الكراونه و على ابو سليم (٢٠٠٧) ابر استخدام السؤل السابره فى تحصيل كليه الولى الهانوس (الادبى و الشرعى) فى ماده تاريخ الءب و النصوص، مجله الدراسات التربويه و النفسيه، جامعه السلطان قابوس، العدد (١) المجلد(١)، يوليو .
 ١٠- يحيى محمد نبهان (١) (٢٠٠٨) الاسئله السابره والتفريه الراجعه . عمان دار اليازورى للنشر والتوزيع .
 ١١- _____ (ب) الإدارة الصقيه والاختبارات عمان دار اليازورى للنشر والتوزيع .
 ١٢- يوسف و نايفه قكاسي (٢٠٠١) سيكولوجيه التدريس، كرا، دار الشروق للنشر والتوزيع، عمان .

ب- به نینگیزی :

- 1-Allen, & Others (1969) : Questing Skill , General Learning Corporation Montreal , Canada .
- 2-Brualdi & Amy, C. (1998) : Classroom Question , Eric clearing house on Assessment and Evaluation , Washington Dc.
- 3-CTE (2000) : Teaching Tip: Question! Questions, University of Galloway(1974) Psychology for Learning and Publishing Company” Chicago
- 4-Kansas. < http://www.Ku.edu/~cte/resources/teaching_tip.html >
- 5-Lyons, N (2010) : Handbook of reflection and reflective inquiry: Mapping a Way of Knowing for professional reflective inquiry, U.S.A: Springer.

ج- پیگهسی نه نته ریئت :

- دهقی به دهواداچوونی رۆژنامه وانی له سهەر (کوشتنی خالیدی خوله سور)
<http://vinpress.com/newdesign/DrejeB.aspx?jimare=1108>

پاشکۆ : دهقی به دهواداچوونه رۆژنامه وانییه که

" کوره کهسی خالیدی خوله سور " نه م کاره به سهەر بکوژه کهدا تیپه ری ناییت **لیقین پریس**

دیدیاری : راپۆژ کامهران مه سهه

له نیۆ گه ره که یکی پارێزرا ودا و له نیۆ چهند کۆلانیکی باریکدا خالیدی خوله سور سه رۆکی عه شیره تی غه واره به ده مانچه سی بی ده نگ تیرۆر ده کریت، تیرۆری نه م که سایه تییه چه ندین ده نگدانه وه سی که وه سی به ده وای خۆیدا هیئا، له م دیمانه یه دا شاهۆ خالید کوره که وه سی خالیدی خوله سور و جیکه وه سی سه ره کی باوکی و سه رۆکی عه شیره تی غه واره، وه لاسی پرسیاره کان ده داته وه .

لیقین : سیناریۆسی کوشتنی خالیدی خوله سور چۆن بووه ؟

شاهۆ خالید : باوکم سه رقالی دروستکردنی خانویه که له ته نیشته خانوه که سی منه وه به لām به روسی نه و دیوه وه، نه و نیواره سی تییدا تیرۆرکرا سه ردانی خانوه که سی کردبوو بۆ نه وه سی خودا حافیزی له و کریکارانه بکات، که له خانوه کهدا سه رقالی کارکردن بوون نه مه ش له نزیک کاتر میتر چواردابوو هه یج نه ده واتیکسی خزمه تگوزاری وه که ده رگا و په نجه ره له خانوه کهدا نییه، وه نه وه نه سی له ده سی که سه نزیکه کانسی نه م شوینه وه به رگویتمان که وتوو نه ناماژه به وه ده کهن

که بی نیکی رش بووه جوړی نهو دهانچه یه کی به کاریهیناوه کاتم بووه ته قه کی لیکردون له نه جامدا کاکم پاش مانه وهی بۆ چند کاتژمیړیک له نه خوخانه شهید بووه . لیقین : نهو دهانچه کی به کاریهینراوه دهست که سانی ناسایی ناکه ویت نه مه گومانیک ناخاته سر تیرۆرکردنه وه که کی ؟

شاهۆ خالید: راسته دهست که م کهس ده که ویت، به لām له مړۆدا بازاره کانی کوردستان وایله اتوه هه موو کهس ده توانیت شیوازه جوړاوجۆره کانی دهانچه کی هه بیته و که سیش ریکری لیکاکات .

لیقین : ساتی بینینی باوکتان و که یشتنی نیوه به خهسته خانه چۆن بوو ؟ شاهۆ خالید : باوکتان که سانی له گه ل نه بووه ته نه خۆی بووه له و کاته دا له گه ل نهو کریکار نه سی له و نی کاریان کردوه، که که یه نه رایه خهسته خانه ش دوا کی چند خوله کی که نی مه ش که یشتنه لای نه وه بوو بۆ ماوه کی یه ک کاتژمیړ مایه وه به لām زۆر نارمه دهت بوو چونکه فی شه که کانی بهر سهری که وتبوون .

لیقین : به پیکی لیکدانه وه کانتان کی له پشت نه م تیرۆرکردنه وه یه ؟ شاهۆ خالید : من نازانم کی له پشت رودا وه که وه یه منیش نه وه م ده ویت بزانه م کی له پشت رودا وه که وه یه و به دواشیدا ده که ری م وه ناتوانم هیچ لایه م و که سیک تۆمه تبار بکه م، به لām پاراستنی له نه ستۆی هیژه نه منییه کاند له کوردستاندا نه وه ته نه قسه کی من نییه قسه کی سهرومالی هاو لاتیان و هه موو که سه .

لیقین : باس له وه ده کریت باوکتان به هۆی که سایه تیبه که یه وه دوژمنایه تیبه کی زۆری کراوه ناتوانیت بکوژه که دیاری بکریت ؟

شاهۆ خالید : هه که سیک ناو و ناوبانگی هه بیته و خزم و دوستی زۆر بیته بیته که سیک کی دیار و کۆمه لایه تی و سیاسی ناهزی زۆر ده بیته به لām نه وه نه ده کی من ناگادار به م کاکم ناهزی کیانی وه که کوشتن نه بووه، به لām ده کریت ناهزی دیکه کی هه بوو بیته نه ویش به هۆی که سایه تیبه که یه وه بووه، نه وه ش که واده لیت دوژمنی به وشیتوهی هه بووه به لگه کی نیجه ته نه نه وه یه نه وهی هاتونه ته پرسه که کی باوکتان به ده م و چاویانه دا دیاره که نه و رودا وه یان به لاره ناخۆش بووه .

لیقین : به بی دوو دلی گومانتان له هیچ کهس و لایه نیک هه یه ؟ شاهۆ خالید : په ندیک کی کۆن هه یه ده لیت دز یه کی که و شک هه زار، نیجه ش ده کریت شکمان له لایه نیک یان که سانی که هه بیته، به لām هه رگیز قیتر نه وهی نه کردووین که رمان له که سیک بیته یان کیانی رق لی هه لگرتنه مان هه بیته یان پیمان بلیت نه وه من رقم له نه و که سه یه

با نیووش رقتان لیبتیت، وه هندیك قسهش ده بیستین گوایه هه پشه و نهو شتانه مان کرد بیئت هیچی وانیهه نیمه چاوه پین بزاین یاسا و لایه نه په یوه ندی داره کان چس ده کهن .

لیقین : له داوی تیرۆ کردنی خالی دی خوله سور چاوه پوانی تیكچوونی باری نه منی سلیمانسی ده کرا و ده کریت ؟

شاهۆ خالید : من یه ک قسه ده کهم بۆ هه موو هه ری می کوردستان، کاریك ده کهن هه موو دۆستیك دلخۆش ده کهن و دلی هه موو دۆستیكیش ده ته قینین، ناچه سهر گو مان کار به گو مان ناکریت، بۆیه ده بیئت بکهری سه ره کی نهو کاره ده ستنیشان بکریت به هه ر شیوه یه که له شیوه کان بیئت .

لیقین : مۆرکیکی عه شایه ری له کۆمه لکای کوردیدا هه یه، نیوه چۆن نه م تیرۆ کردنه چاره سه ر ده کهن ؟

شاهۆ خالید : نیمه له ولاتی کدا یین که قانون هه یه و ده مان وه بیئت یاسا سه ره وه بیئت یاسا هه رچییه کی بلایت نیمه ش قبولانه .

لیقین : گو مانه کان ده چیته وه سه ر که سایه تیه کی سه ربازی که ما وه یه که پیش نیسته نیوه کیتشه تان له که لسی دۆرسته بوو ؟

شاهۆ خالید : نهو ساردیه سی له که ل نهو به ره سه سه ربازییه هه مان بوو، شتیکی نه وتۆ نه بووه، نه سلای دۆرسته بوونی نهو کیتشه یه له وانیه شه ری دوو منال بیئت، به لām دنیا یان له سه ر نیمه تیگه یاند و پیویستی نه ده کرد نه وه بهو شیوه یه بیئت و پیویستیشی نه ده کرد بهو شیوه یه که وه بکریت نیستاش هیج شتیك نه ما وه له نیوانماندا .

لیقین : بانگ کردنی باوکتان بۆ کۆمکاری عه ره بی له سه ر چه بنه ما یه که بوو ؟
شاهۆ خالید : ته نا له سه ر که سایه تی کۆمه لایه تی خۆس بووه هیج په یوه ندی به یه کیتی نیشتیمانیه وه نه بووه .

لیقین : له ناستی نه ته وایه تیدا که س له خۆتان به کورد په ره ره دزانن ، به تایبته زۆر جار له و لایه نه دا نیوه به که مته رخم نا وه به رین ؟

شاهۆ خالید : له که ل ریژمدا بۆ نه وانیه نهو قسانه ده کهن، دۆرسته بوونی شۆرش له سه ر ده ستی باوکم و باپیرم و چند که سیکی وه که نه مان بووه، نه کهر ته منی هه ر کام له مناله کانسی له وکاته دا له که ل شۆرشدا بگو نجا یه به دلنیا ییه وه زۆر له وانه کورد په ره رته ده بوو یین که نیسته هه ن، نیسته ش که س ناتوانی ت نه ته وایه تی بفرۆشیت چونکه نه ته وایه تی که مبه توه .

لیقین : قسه ی به ره ره سانی حکومس و حیزبی به رامبه ر رودا وه که چیه ؟
شاهۆ خالید : داوا سی سه برکرتن له نیمه ده کهن و له هه ولای دۆزینه وه یدان .
لیقین : باس له دۆزینه وه سی چند سه ره داویك ده کریت له م کرده وه ؟

شاهۆ خاليد : شتيكى لهو باهتەش لەگەڵ خۆماندا باسكراوه، چونكە واجبى خۆيانە كە نەو كەسانە بدۆزنەوه .

ليقین : داواى ياساينى لەسەر كى تۆمار دەكەن ؟

شاهۆ خاليد : لەسەر كەسى تۆمار ناكەين، بەلكو داواى دۆزینەوهى نەو كەسانە دەكەين .

ليقین : هەستى عەشیرەتەكەتان بەرامبەر رووداوهكە ؟

شاهۆ خاليد : دەتوانين دابەشى بكەين بەسەر چەند بەشيكددا بەشيكى تىدايه داواى تۆلەسەندنەوه دەكات، هەندىكى ديكە داواى نارامگرتن دەكات، عەشیرەتەكەمان گەورەيه هەمووشيان باوكمیان خۆشويستوو .

ليقین : قەسى ئیوه لەسەر رووداوى تیرۆركردنەكە ؟

شاهۆ خاليد : داواين قەسە لەسەر كۆى دەزگا نەمىيەكانە كە هەولى دۆزینەوهى بدن بە تايبەت نەو دەزگا نەمىيانەى پارێزگای سلێمانى و نەوشيان بێردەخەمەوه جار هەبوه منالى ئیچە لەسەر زلەيه ك هەموو هەرىمى كوردستان تىگەيه نراوه، ئیستە كەسايەتییەكى بەو شیوهيه تیرۆركریت و لەشارى سلێمانى و لە مالهەكەى خۆیدا داوايان لێدەكەين بیدۆزنەوه و بە نەركى خۆيان هەستن .

ليقین : كەر بكۆژەكە نەدۆزرايهوه و تاوانەكەى داپۆشرا، هەلۆیستى ئیوه چى دەبییت ؟

شاهۆ خاليد : شتى وا نییه دەبییت بدۆزیتەوه، نەكەر نەدۆزیتەوه خۆمان دەیدۆزینەوه، كەر نەو یەكێك لە كورەكانى خاليدى خولەسورى بكوشتايە، باوكمان دەیتوانى لە سولحددا لێى خۆشبیت، بەلام نیستا لە تیرۆرى باوكمدا هیچ بواریك بۆ لێخۆشبوون نیه و نەوهندە دەلیم نەمە تێپەر نابیت بەسەریدا و دەبییت لایەنە پەيوەندیدارەكان نەو كەسە بدۆزنەوه بەهەر شیوهيه ك بویت و لە رێگەى ياساوه مافى ئیچە وەرەگرنەوه و تۆلەمان بۆ بكەنەوه، چونكە ئیچە ستەمىكى ناشكرامان لێكراوه .

ميثاق لغوي السئلة السابره فى التحقيق الصحفى

المخلص

يستعمل الإنسان فى تخاكبها پلاپ مرشحات للحفاة على مصلحته لئالك فالله المنكوقه لا تعتبر انعكاسا للواقع، لئن المرشحات الپلاپ (التصميم و الحذف و التشويش) تقوم بترشيح بعج المعلومات التى تتوقف عليها مصلحه المتحدث، حيب تعمل لفة ميثاق على استرجاع المعلومات المحذوفه عن كريق السئلة السابره، يتكرق البحب ميثاقويه السئلة السابره التى تساعد على استرجاع المعلومات المرشحه وفق المنهج الوصفى التحليلى و فى اكار علم التداول .

يتكون البحب من پلاپه محاور، المحور الؤل يتناول: لفة ميثاق و السئلة السابره أما الپانى فيتناول : ميثاقويه السئلة السابره. و الپالى يتناول ميثاقويه السئلة السابره فى التحقيق الصحفى، فى نهايه البحب توصلنا ان الاسئلة السابره تدخل چمن اكار ميثاقوه و لها علاقه وكيده بعلم التداول، كما ان لها اهميه فى الميادين التالىة : المحاكم، التربيه، تحقيقات الصحفيه الخ .

□

Meta Language of Probe Question in the reportages □

Abstract □

□ Human uses in his Conversation three filters to maintain his interest therefore spoken Language does not consider reality reflection because the three filters (Generalization, Deletion, and Distortion) filter deleted information which speaker's interest depends on Meta Language recalls the deleted information via Probe Question.

This research discusses Meta Language of Probe Question which contributes to recall filtered information according to the descriptive analysis method and Pragmatic approach. The research consists of three areas the first discusses meta Language and Probe Question, the second discusses meta Language of Probe Question, and the third one discusses meta Language of Probe Question in the reportages. in the conclusion we conclude that Probe Question belong to meta language and relate to pragmatics, as well as thy are important in many fields such as: courts, education, and reportage.....etc. □